

Joachim Roman Bar

"Causae historicae w postępowaniu
beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym",
Henryk Misztal, Lublin 1981 :
[recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 26/1-2, 317-324

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Udostępnienie zasobów Centralnego Archiwum Państwowego NRD w Merseburgu otwiera możliwości przed polskimi uczonymi. Rozprawa G. Besiera będzie pomocą w zrozumieniu i w ocenie kulturkampfu w zaborze pruskim.

Bp Walenty Wójcik

Ks. Henryk Misztal, *Causae historicae w postępowaniu beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, Lublin 1981 Katol. Uniw. Lubelski 8° ss. 196.

Podjęcie powyższego tematu było bardzo celowe. Zagadnienie bowiem spraw historycznych, które należy do najtrudniejszych w postępowaniu beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym, dotychczas nie doczekało się monograficznego opracowania nie tylko w kanonistyce polskiej, ale także światowej. Omówione przez Autora krótkie artykuły kanonistów, które się ukazały w związku z ustawodawstwem pap. Piusa XI w tym przedmiocie, nie wychodzą poza sumaryczne zreferowanie obowiązującego ustawodawstwa. Tymczasem liczba spraw historycznych ciągle wzrasta, gdyż wiele spraw zwyczajnych „staje się” historycznymi ze względu na trudności dowodowe lub upływ czasu od chwili śmierci kandydata na ołtarze do momentu rozpoczęcia procesu. Jednocześnie ze wzrostem spraw rosną też i problemy wymagające rozwiązania. Całkowity brak literatury specjalistycznej zmusza postulacje do czasochłonnych badań akt dotychczas przeprowadzonych spraw historycznych albo do oczekiwania wyłącznie na pomoc specjalistów z Kongregacji dla Spraw Kanonizacyjnych. Często nieodpowiednie ustawienie sprawy od początku prowadzi do popełniania błędów. Zatem całościowe opracowanie zagadnienia spraw historycznych wydaje się nie tylko aktualne ale nawet konieczne. Problem prowadzenia tych spraw istnieje także w Polsce.

Dla uniknięcia nieporozumień zaraz na początku zaznaczam, że sprawy historyczne należą do tego rodzaju spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, w których ze względu na brak zeznań świadków naocznych dowodzenie opiera się głównie na dokumentach. Rodzaj środka dowodowego i całe postępowanie w tych sprawach stanowi ich najbardziej istotną cechę charakterystyczną wyróżniającą je od beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych spraw zwyczajnych. Zapowiedź przedstawienia całości problematyki spraw historycznych z uwzględnieniem tej właśnie specyficznej natury znajdujemy w trafnym sformułowaniu tematu rozprawy.

Najprostsze wydawałoby się opracowanie tego zagadnienia w wersji studium historyczno-prawnego złożonego z dwu części: 1. historycznej, 2. dogmatyczno-prawnej. Takie opracowania spotyka się dość

często w kanonistyce i mają one za sobą wiele argumentów pozytywnych m. in. ukazują na szerokiej kanwie historycznej genezę danej instytucji prawnej, pozwalają głębiej zrozumieć kontekst w jakim się formowała i otrzymała ostateczną formę.

Jednak takie ujęcie problemu spraw historycznych w procesie beatyfikacyjnym doprowadziłoby do zbędnego poszerzenia rozprawy kosztem jej jasności i jednolitości treści oraz metody. Autor wybrał zatem koncepcję studium jednorodnego metodycznie i bardziej zwięzłego treściowo. Po krótkim wstępie orientującym czytelnika w problematyce, źródłach, literaturze i metodzie zastosowanej w rozprawie. Autor w rozdziale I przedstawił aktualne pojęcie spraw historycznych na tle jego ewolucji od początków Kościoła aż do chwili obecnej. Dane historyczne zostały zatem potraktowane krótko, w aspekcie łatwiejszego zrozumienia i bardziej precyzyjnego odczytania dzisiejszego rozumienia ich natury i postępowania. Pozwoliło to uniknąć wielokrotnych powtórzeń. Niektóre bowiem normy powstały dość dawno, lecz jeszcze dzisiaj obowiązują i są nadal aktualne. Trudno byłoby zatem uniknąć powtórzeń przedstawiając je raz w miejscu omawiania danej epoki i drugi raz przy omawianiu obowiązującego prawa.

Konsekwentnie już w rozdziale II mógł Autor przejść do przedstawienia urzędów i osób biorących udział w dzisiejszym postępowaniu, następnie do problemu dowodów w rozdziale III i aktualnej procedury w rozdziale IV. W ten sposób rozprawa jest jednolita treściowo i nie ogranicza się do zwykłego referowania faktów, lecz zawiera ich logiczne uporządkowanie stosownie do celu całej rozprawy. Wybór tej koncepcji rozprawy pozwolił także Autorowi na zastosowanie jednolitej metody analityczno-syntetycznej w całej rozprawie łącznie z rozdziałem I.

Przykłady konkretnych spraw historycznych prowadzonych dawniej i obecnie zostały poddane badaniu pod względem rozumienia pojęcia spraw historycznych, stosowanych środków dowodowych i przeprowadzonego postępowania (analiza) oraz na ich podstawie wyciągnięto pewne prawidłowości, wnioski, ustalenia (synteza). Metoda ta, biorąc pod uwagę niemal całkowity brak literatury zarówno w odniesieniu do historii problemu tych spraw, jak i w odniesieniu do dzisiejszego ich rozumienia, okazała się najbardziej przydatna i obramą trafnie.

Materiał źródłowy okazał się bardzo obfity. Obok aktów normatywnych papieskich i kongregacji rzymskich należało uwzględnić akta poszczególnych spraw historycznych. W odniesieniu do spraw prowadzonych dawniej nie zawsze udało się dotrzeć do oryginalnych akt procesowych, gdyż niejednokrotnie nie zostały zachowane i wtedy należało się zadowolić studiumowaniem tzw. akt męczenników, martyrologiów, życiorysów i innych źródeł historycznych. W odniesie-

niui zaś do spraw nowszych, zwłaszcza tych które zostały przeprowadzone po ustanowieniu Sekcji Historycznej przy Kongregacji Ob-
mzędów i Urzędu Historyczno-Hagiograficznego, Kongregacji dla Spraw
Kanonizacyjnych, wykorzystano wszystkie źródła oryginalne i w ca-
łości. Źródła te, będące aktami sądowymi, posiadają wartość doku-
mentów publicznych kościelnych i cieszą się presumpcją wiarygod-
ności. Stanowią zatem materiał pewny, autentyczny i wiarygodny,
nie wymagający dodatkowej oceny krytycznej. Problem istnieje tyl-
ko w tym, że nie są one łatwe do zdobycia i w całości dostępne
jedynie w archiwum Kongregacji dla Spraw Kanonizacyjnych. Wielo-
krotna kwerenda w tym archiwum i w archiwum Roty Rzymskiej
a także w Archiwum Watykańskim pozwoliła Autorowi wykorzy-
stać te źródła w całości. Zamieszczony w rozprawie pierwszy kom-
pletny spis tych źródeł już oddaje dużą usługę postulacjom prowa-
dzącym sprawy historyczne, gdyż orientuje je o istnieniu spraw ana-
logicznych do tych, które są przez nie prowadzone.

Badania dotyczyły rękopisów i tzw. druków archiwalnych tj. głów-
nie „pozycji historycznych”, w których materiał prawny znajduje się
się głównie w informacji, summarium, uwagach generalnego relatora
i generalnego promotora wiary, w relacjach i krytycznych wstępach
do dokumentów.

Oprócz akt spraw historycznych wytworzonych przez Sekcję Histo-
ryczną i Urząd Historyczno-Hagiograficzny wykorzystał Autor także
inne akta tych spraw, jak pozycje *super non cultu*, *super introductio-
ne*, *super miraculis* lub nawet *super virtutibus* i *super martyrio*, je-
śli początkowo przygotowywano je jako sprawy zwyczajne. Porów-
nawczo wykorzystał szereg spraw zwyczajnych w celu ustalenia róż-
nic i podobieństw w odniesieniu do spraw historycznych.

Tak szeroka baza źródełowa pozwoliła Autorowi na stawianie w roz-
prawie wniosków pewnych, popartych licznymi przykładami z kon-
kretnych przeprowadzonych spraw historycznych i wskazała mu dro-
gę słusznej interpretacji obowiązujących przepisów prawnych.

Rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów i zakoń-
czenia (podsumowania). Ponadto do rozprawy dołączono przedmowę,
spis rzeczy, wykaz skrótów oraz wykaz źródeł i literatury.

Wstęp opracowany poprawnie pod względem metodycznym i tre-
ściowym zawiera krótkie omówienie problemu rozprawy, stanu badań
oraz źródeł i podaje kompozycję rozprawy.

Rozdział I zatytułowany: rozwój pojęcia i procedury beatyfika-
cyjnych i kanonizacyjnych spraw historycznych — zawiera trzy pa-
ragrafy: 1. obejmujący okres od początków Kościoła do czasów pap.
Urbana VIII, 2. okres do pap. Piusa XI, 3. współczesne pojęcie i za-
kres tych spraw.

Za pierwszy ślad spraw historycznych zwanych dawnymi, uznał Au-
tor tzw. *vindicatio martyrum*. Dotychczasowe przekonanie o powszech-

ności tej praktyki w starożytności chrześcijańskiej obalili znany uczo-ny H. Delehaye a obecne badania A. Amore, profesora historii na Antonianum i aktualnego relatora generalnego Urzędu Historyczno-Habiograficznego, potwierdzili w całej pełni, iż *vindicatio* było stosowane wyjątkowo i tylko w odniesieniu do tych spraw, gdy wskutek upływu długiego czasu od śmierci męczennika do czasu jego uznania zaistniały wątpliwości w zakresie autentyczności relikwii lub męczeństwa. Zasługą Autora jest zastosowanie wyników badań tych uczonych na użytek spraw historycznych. To właśnie *vindicatio martyrum* było postępowaniem właściwym dla spraw dawnych i dało początek postępowaniu dowodowemu, początek procesowi beatyfikacyjnemu w ogóle.

Dalsze światło na procedurę i pojęcie spraw dawnych rzuciły badania akt męczenników, w których często znajdowały się dialogi męczenników z zadającymi śmierć lub sędzią trybunału skazującego. Podobną przysługę oddało studiowanie życiorysów (*vitae*) i spisów cudów (*elenchus miraculorum*) tak bardzo popularnych we wczesnym średniowieczu.

Następnie zostały poddane badaniu tzw. akta świętych, martyrologia, pasjonalia, kalendarze itp. Źródła te wykorzystał Autor w dużej ilości, badając kolejno wszystkie akta dotyczące spraw, które według kryterium ich „dawności” należały do historycznych. Wnioski Autora rozprawy są ostrożne, wyważone i dobrze udokumentowane. Pozwalają stwierdzić, że przez sprawy „dawne” należy rozumieć takie, które były prowadzone po upływie długiego czasu od śmierci sługi Bożego, a ich dowodzenie charakteryzowało się brakiem zeznań świadków i z konieczności należało się oprzeć na dokumencie jako śródtku dowodowym. Początkowo były nimi akta męczenników, później życiorysy i zbiory cudów, wreszcie w okresie kanonizacji dokonywanych przy pomocy dekretów papieskich — wyniki badań specjalnych komisji wyznaczanych przez Stolicę Apost.

Punktem zwrotnym w rozwoju spraw historycznych było ustawodawstwo pap. Urbana VIII, które przyniosło normy prawne ustanawiające procedurę właściwą sprawom wypadku wyjątego, którą Autor słusznie utożsamiał z postępowaniem przewidzianym dla spraw dawnych. W tym celu, Autor, jako pierwszy, przeprowadził konfrontację pojęcia spraw dawnych ze sprawami wypadku wyjątego. Wynikiem tej konfrontacji jest wniosek, że wszystkie sprawy dawne prowadzone drogą kultu są sprawami wypadku wyjątego, ale nie wszystkie sprawy wypadku wyjątego są dawnymi, np. prowadzone na podstawie stosunkowo świeżych indultów Stolicy Apost. Określenie stosunku spraw dawnych do spraw wypadku wyjątego pozwoliło Autorowi rozprawy zająć właściwy stosunek do spraw kultu także w czasach współczesnych, co zostało trafnie podkreślone w zakończeniu pracy.

Zaletą rozprawy wydaje się także krytyczne ustosunkowanie się

Autora do nauki pap. Benedykta XIV, niewątpliwie największego mistrza w dziedzinie prawa beatyfikacyjnego. Autor nie ograniczył się do zreferowania jego poglądów, jak zazwyczaj czynią liczni kanoniści, ale starał się dotrzeć do źródeł, na których oparł się pap. Benedykt XIV. Wynikiem tych badań jest teza, iż wbrew powszechnemu przekonaniu, Benedykt XIV nie był pierwszym, który podał pojęcie i określił naturę spraw dawnych. Na cały wiek wcześniej dokonał tego Petrus Franciscus de Rubeis.

W rozprawie zostało wyeksponowane ustawodawstwo pap. Piusa X, które w dziedzinie spraw historycznych było naprawdę pionierskie i doskonałe, nieznanie prawie całkowicie wskutek braku zastosowania go w życiu. To ono właśnie otworzyło drogę i stworzyło fundament dla tak ważnego ustawodawstwa pap. Piusa XI.

Rozwój pojęcia i procedury spraw historycznych w przekroju wieków do pap. Piusa XI został potraktowany w rozprawie jako przygotowanie i wprowadzenie do lepszego zrozumienia współczesnego pojęcia i zakresu spraw historycznych, które jest ukoronowaniem rozdziału I i zawiera się w jego trzecim paragrafie. Autor przeprowadził selekcję materiału uwzględniając sprawy typowe i mało znane, natomiast w stosunku do spraw już opracowanych w literaturze posłużył się odsyłaczem do tych fachowych opracowań (por. sprawę św. Jacka Odrowąża i św. Stanisława Szczepanowskiego).

Współczesne pojęcie spraw historycznych sformułowane przez pap. Piusa XI, lecz dotychczas nieopracowane w literaturze kanonistycznej, potraktował Autor sumiennie i wieloaspektowo. Dokonując porównania z nauką pap. Benedykta XIV, gdzie podstawowym kryterium spraw historycznych był upływ czasu odpowiedniego (kryterium czasowe), Autor szczegółowo omówił nowe kryterium polegające na braku dowodów opartych o zeznaniach świadków naocznych (kryterium dowodowe).

Następnie została przedstawiona dotychczasowa działalność Sekcji Historycznej i Urzędu Historyczno-Hagiograficznego jako organu fachowego powołanego do prowadzenia tych spraw. W zakończeniu rozdziału Autor ustosunkował się do reformy prawa beatyfikacyjnego przez pap. Pawła VI i relacji tej reformy do spraw historycznych.

Reasumując podkreślić należy, iż czytelnik po zapoznaniu się z rozdziałem I, jest doskonale wprowadzony w całą problematykę spraw historycznych i przygotowany do studium nad procedurą tych spraw. Rozdział ten jest niezbędny i organicznie związany z całością rozprawy.

Logicznie w rozdziale II przechodzi Autor do omówienia przepisów prawnych oraz praktyki Kongregacji w zakresie powoływania, uprawnień, wymaganych kwalifikacji i sposobu działania osób i urzędów biorących udział w prowadzeniu spraw historycznych. Szczególnie szeroko i wszechstronnie opracował Autor działalność Die-

cezjalnej Komisji Historycznej i Urzędu Historyczno-Hagiograficznego i uwzględnił nie tylko normy prawne, ale także ustalenia wprowadzone przez jurysprudencję. Takiego opracowania nie posiadamy w znanej nam literaturze kanonistycznej.

Niewątpliwie najbardziej istotnym elementem postępowania we wszystkich sprawach sądowych jest dowodzenie, nie wykluczając spraw beatyfikacyjnych. Problemem tym w odniesieniu do spraw historycznych zajmuje się rozdział III rozprawy. Przechodząc od współczesnego pojęcia dowodu w procesie kanonicznym ogólnym, Autor podał określenie dowodu w odniesieniu do spraw historycznych a następnie zajął się problemem wymaganej moralnej pewności w tych sprawach. Wbrew sugestiom niektórych autorów, że braki dowodowe mogą upoważniać sędziego do zadowolenia się niższym stopniem pewności moralnej w sprawach historycznych, Autor wykazał, iż podobnie jak we wszystkich sprawach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, także w historycznych wymagana jest absolutna pewność moralna. Na uwagę zasługuje fakt, iż Autor w tym przedmiocie wykazał szczególną łatwość referowania rzeczy trudnych w sposób prosty i jasny.

Przedmiot dowodzenia w sprawach historycznych został potraktowany szeroko, wielowymiarowo na tle nauki pap. Benedykta XIV i Kodeksu prawa kanonicznego oraz całej wielowiekowej praktyki Kongregacji. Niewątpliwie problemem najtrudniejszym i istotnym w całej rozprawie było przedstawienie środków dowodowych w sprawach historycznych a szczególnie dokumentu, jego rodzajów i wartości dowodowej. Tu Autor skorzystał nie tylko z literatury prawniczej, ale musiał się oprzeć na zdobyczach dyplomatyki, archiwistyki i innych nauk pomocniczych historii.

Wielką wartość posiada omówienie poszczególnych rodzajów dokumentów oraz źródeł narracyjnych dopuszczalnych w sprawach historycznych. Zdobyczą rozprawy jest ustosunkowanie się do tych dowodów (dokumentów) pod względem ich wartości dowodowej w sprawie. Tylko mozolna i szczegółowa analiza opracowań (vota) konsultorów Urzędu Historyczno-Hagiograficznego, uwag relatora i promotora, dokładne studiowanie wstępów krytycznych do setek dokumentów dołączonych w różnych sprawach historycznych pozwoliły na dokonanie pewnych ustaleń i syntezy.

Wartość dowodowa w aspekcie spraw historycznych jest wielowymiarowa i wielostopniowa: oceniana jest pod względem prawnym, historycznym i teologicznym, na szczeblu diecezjalnym i w urzędach Kongregacji. Autor opierając się na licznych przykładach popartych cytatami z akt konkretnych spraw prowadzonych w Kongregacji, dostarczył czytelnikowi opracowanie jasne i zwarte.

Aktualne postępowanie w sprawach historycznych jest przedmiotem rozdziału IV. Autor omówił tutaj różne rodzaje spraw

historycznych i różne ich możliwości w zakresie procedury. Oddzielnie potraktował sprawy historyczne w których istnieje legalny kult publiczny oraz sprawy, gdzie zachodzi brak takiego kultu. Przedstawił wszystkie możliwe sytuacje faktyczne spraw zdążających do beatyfikacji czy to równoznacznej czy formalnej, oraz spraw zdążających do kanonizacji czy to po beatyfikacji równoznacznej, czy formalnej, czy po zwykłym zatwierdzeniu kultu, jak to ma miejsce w wielu sprawach polskich.

Cenne są uwagi Autora na temat kanonizacji równoznacznej i beatyfikacji równoznacznej, która w historii miała inne znaczenie aniżeli obecnie, była osiągana przy pomocy innego postępowania i rodziła skutki, które niekiedy chce się utożsamiać z dziesięcioletnią beatyfikacją formalną.

Omówienie procedury jest wszechstronne, gdyż uwzględnia nie tylko fazę diecezjalną, ale także postępowanie w Kongregacji. Szczegółowe omówienie zawartości treści, kompozycji i procesu tworzenia tzw. pozycji historycznej ma tę wartość, że może służyć postulacjom jako pomoc przy gromadzeniu materiału dowodowego we wstępnej fazie procesu.

Rekapitulację badań Autora i wnioski w odniesieniu do przyszłej reformy prawa beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego w zakresie spraw historycznych zawiera treściowe zakończenie rozprawy. Autor poddał analizie pewne braki konsekwencji i niektóre mało szczęśliwe sformułowania obecnego prawa zwłaszcza motu proprio *Sanctitas clarior* (1969 r.), oraz w zakresie zastosowania jego przepisów do spraw historycznych, głównie w odniesieniu do tzw. *nihil obstat* . Postulaty Autora zmierzają do ujednoczenia terminologii i wprowadzenia nowego nazewnictwa tzw. dróg procesowych. Zamiast nieadekwatnej i mało aktualnej już terminologii pochodzącej od pap. Urbana VIII, Autor proponuje w odniesieniu do spraw zwyczajnych nazwę — *via testificalis* , a w odniesieniu do spraw historycznych — *via documentalis* . Postulaty wydają się słuszne i poparte dobrą argumentacją, czy jednak zostaną uwzględnione pokaże przyszłość. Także ciekawe refleksje Autora w odniesieniu do problemów związanych z *nihil obstat* , gdy chodzi o sprawy historyczne, zasługują na uwagę.

Stosowana w rozprawie metoda odpowiada współczesnym wymaganiom. Sposób opracowania i przedstawienia wyników nie budzi zastrzeżeń. Aparat naukowy jest szeroko rozbudowany, cytowanie źródeł i literatury poprawne. Uderza bogactwo przykładów, które jednak nie rozbija jednolitości i wartości rozprawy, dzięki dobrze obmyślonemu systemowi skrótów często wielowierszowych tytułów źródeł. Rozprawa traktuje wprawdzie o sprawach historycznych i zawiera wiele materiału historycznego, jednak posiada charakter wybitnie kanonistyczny, dlatego słusznie stosuje metodę używaną w prawie kanonicznym.

Ks. Henryk Misztal przedstawił w rozprawie habilitacyjnej problem zupełnie nieopracowany w literaturze kanonistycznej. Opracował ten problem metodycznie, w oparciu o szeroką bazę źródłową i jurysprudencej Kongregacji rzymskich. Wniósł nowe wartości do kanonistyki polskiej.

O. Joachim Roman Bar OFMConv.

Polscy kanoniści (wiek XIX i XX). Zebrane zbiorowo materiały opracował i ułożył O. Joachim Roman Bar, Akademia Teologii Katolickiej 1981, część pierwsza A—K, s. 284, część druga L—Ż, s. 281

Badając teraźniejszość i wybiegając myślami w przyszłość nie mogę zapomnieć tych, którzy życiem i wkładem swej pracy doprowadzili naukę do aktualnego stanu rozwoju. W każdym fakcie na płaszczyźnie naukowej, choćby najbardziej genialnym, tkwi wiele elementów wypracowanych przez poprzednie generacje uczonych, a niekiedy całe pokolenia poprzednie. Istotnym zadaniem jest właściwe wykorzystanie tego dorobku. Oczywiście musi to być poprzedzone gruntownymi i wieloaspektowymi analizami. Proces wielostronnych i wielokierunkowych badań źródeł i przyczyn stanu dzisiejszej nauki pozwoli również odtworzyć drogę, jaka prowadziła do najnowszych przemyśleń i osiągnięć.

Jednym z istotnych elementów badań przeszłości, bardziej szczegółowym, jest ustalenie ogólnych danych biograficznych twórców danej dyscypliny, co znacznie ułatwia zrozumienie ich stanowisk i orientacji naukowych. Wreszcie dane biograficzne stanowią pożyteczny materiał dla dokładniejszego poznania procesów rozwojowych nauki, w tym przypadku prawa kanonicznego w Polsce.

Wychodząc na przeciw temu zapotrzebowaniu Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie wydała opracowanie *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)* opracowaną przez specjalistów z tego zakresu, pod kierunkiem o. prof. Joachima Romana Bara. Prezentowana praca składa się z dwóch tomów o łącznej objętości ponad 500 stron. Całość poprzedza wstęp redaktora, wykaz autorów biografii oraz wykaz skrótów zastosowanych w bibliografii. Warto zauważyć, iż autorzy biografów reprezentują prawie wszystkie środowiska naukowe Polski, tak diecezjalne jak i zakonne. Wielu autorów znanych jest także ze swych licznych wcześniejszych opracowań o charakterze biograficznym (np. ks. J. Glemp, o. J. R. Bar, o. R. Świętochowski). Wskazuje to na ich kompetencje, zwłaszcza formalne w tego typu opracowaniach, co nie przekreśla także kompetencji merytorycznych.

Publikacja zawiera 477 biografii opracowanych przez 57 autorów.